

ሎሚ ዓብደል ዓዚዝ ቡታፍሊቃ ናይ ኣልጀርያን ዑመር ሓሰን ኣልበሽር ናይ ሱዳንን

ጽባሕ ከ በዓል መንኮ ይዕለው ይኾኑ?

ኣዳለውቲ ዮሱፍ ሳንሶጎ ካብ ኣልጀርሶ:

ኣሕመድ ሙስጠፋ ካብ ካርቱም

ዘርጋሒ ኣህጉራዊ ትካል ዜና “ኣጃንስ ፍራንስ ፕሬስ”

ኣብዚ እዋን ሰለስተ ብጂኦግራፊ ዝመሳሰሉ ዝቀራረቡ ዝተኣሳሰሩ ሰፋሕቲ ዞባታት ፖለቲካዊ ነውጺ የተኣናግዱ ኣለው። ካብ ቱርኪ ሶርያ (ዩሮ-ኤስያ ወይ ማኣከላይ ምብራቕ) ናብ ግብጺ ኣልጀርያ (ሰሜን ኣፍሪቃ) ናብ ሱዳን ኤርትራ (ምብራቕ ኣፍሪቃ) ብዱላት ጥቕዓት ህዝብታት ንመሰሎም ይለዓሉ ይወዳደቡ እምቢ ንመግዛእቲ ድምጺም የስምዑ ኣለው። ኣንጻር ጨቆንቲ ስርዓታት ኣንካራ፣ ደማስቆ፣ ካይሮ፣ ኣልጀርያ፣ ካርቱም፣ ኣስመራ።

እዚ ዝተገለጸ ምልዕዓላት ወይ ህዝባዊ ቁጠዕ ዋላ ምሉእ ኣይኩን ክልተ ኣገደስቲ ነገራት ከመዝግብ ክኢሉ ኣሎ። መጀመርያ ኣብ ኣልጀርያ ኣስታት 320 ዓመት ኣብ ስልጣን ንዝጸንሐ ዓብደል ዓዚዝ ቡታፍሊቃ ካብ ስልጣን ክእለ ገይሩ። ቅኒይ ኢሉ ድማ ብ11 ሚያዝያ 2019 ንሱዳናዊ ፕረሲደንት ዑመር ሓሰን ኣልበሽር ድሕሪ 30 ዓመት ብሰራዊቱ ካብ ስልጣን ክወርድ ገይርዎ ይርከብ። ክልቲኦም ድሕሪ ህዝባዊ ናዕቢ ዮም ተኣልዮም። ፈትዮም ኣይኮኑን።

እዚ ነዞም ኣብዚ ሰፊሕ ዞባታት ብቕልጽኦም ክገዝኡ ዝጸንሑን ገናውን ዘለውን ውልቀ መለኾቲ ሬሲፕ ኣ-ጣይብ ኤርዶጋን (ቱርኪ) ባሻር ኣል ኣሳድ (ሶርያ) ዓብደል ፋታሕ ኣል ሲሲ (ግብጺ) ኢሳያስ ኣፈወርቂ (ኤርትራ) ኣዝዩ ኣዝዩ ሕማቕ ወረዳ። ህዝቢ እንተተቆጠዑ ብዝኾነ ሚላን ሓይልን ክምልስዎ ዘይክእሉ ህዝባዊ ማዕበል ኮይኑ ከም ዝጸራርጎም ስለ ዝፈልጡ ኣይቀስኑንዮም።

ኣብዞም ዝተጠቐሱ ብጂኦግራፊ ዝተቐራረቡ ዞባታት ዝርከቡ ውጽዓት ህዝብታት ዘይከም ቀደም ቡተኣሳስባ ፖለቲካዊ ንቕሓት ይቕየሩ ኣለው። እምቢ ንምልኪ ንመለኾቲ፣ ሕራይ ንመሰል ንደሞክራሲ ክብሉ ጀሚሮም ኣለው። ምክንያቱ ፈትዮም ኣይኮኑን። ቡቶም መራሕቲ ኢና መንግስቲ ኢና ዝብሉ ዘቤታውያን ገዛእቲ ኣብ ልዕሊኦም ዝበጽሑ ዘሎ ፖለቲካዊ ጭቆና፣ ኢኮኖሚያዊ ምዝመዛ፣ ስራሕ ኣልባነት፣ ጸጥታዊ ስግኣት ...ወዘተ ዘባህርርዮ። ኣብቶም ዜጋታትን ህዝብታትን ብስጭት ቁጠዕ ተስፋ ምቕራጽ ሕራይ ኮታ ዝተሓወደ ስምዒታት ፈጠሩዮ። እዚ እንታይ ከም ዝወለደ ቡታፍሊቃን ዑመር ሓሰን ኣል በሽርን ዝምስክርሉዮ። ዝተረፉ መለኾቲ ከኣ ዝሸቕረርሉዮ።

ኣብዚ እዋን ኣብዚ ሰፊሕ ጂኦግራፊካዊ ክል ዝርከቡ ውልቀ መለኾቲ ኣብ ብርቱዕ ውሽጣዊ ተርባጽ ከም ዝርከቡ ዘጠራጥር ኣይኮነን። ጽባሕከ ተረኛ መንኮ ይኾውን ኣብ ቀይዲ ምስ ኣተኹኹኽ እንታይኮ ይፍረድ ይኾውን ውሁብ መድረኻዊ ጭንቀት መለኾቲ ስርዓታት ናይዚ ዝተጠቐሰ ዞባታትዮ እንተተ ባህሊ ምግናን ኣይኮነን።

ምክንያቱ እቲ ዝካየድ ዘሎ ቃልሲ ንዕዘቦ ዘለና ህይወት ዝክፈሎ ዘሎ ህዝባዊ ናዕቢ ብዛዕባ ስእነት ስራሕን ድክነት ጥራሕ ኣይኮነን። መሰረቱ ብዛዕባ ደሞክራሲያዊ መሰልዮ። ብዛዕባ ክብረት ተፈጥሮኣውን ስቪላውን መሰላትዮ። ብዛዕባ ልኡላውነት ህዝባዊ ስልጣንን ልዕልና ግዝኣተ ሕግን ምርግጋጽዮ። ነዚ መለኾቲ ስርዓታት ፈትዮም ክምልስዎ ዘይሕሰብዮ። ውጽዓት ክጽመምዎ ኢልካውን ዘይሕሰብዮ። ስግኣት መለኾቲ ድማ ካብዚ ሓቂዚ ዝውለድዮ። ስግኣቶም ግን ብድሕነቶም ብቀጻልነቶም ዘይኮነ ብውድቀቶም ክገሃድ ኣለዎ።

ናይ ሶርያ ባሻር ኣል ኣሳድ ናይ ኤርትራ ኢሳያስ ኣፈወርቂ ክሳብ ሎሚ ኣብ ስልጣን ክህልው ዝገበረ ድሌት ህዝብታት ኣይኮነን። ሳላ ኣብ ትሕቲኦም ብባርነት ዘገልግሉ ዘለው እምቢ ዘይፈልጡ ምእዙዛትን ጨካናትን ወተሃደራቶምዮም ዝቕጽሉ ዘለው። እቲ ዝገርም ሓይልታት ምክልኻል ሃገር እናተባህሉ ክጽውዑ እንከለው ምስማዕዮ። ላዕለዎት መኮነናት መጋበርያ ውልቀ መለኾቲ ምጂኖም ዘይርድኡ። መሰረታዊ ሓርነታዊ መሰል ህዝብታት እናጨፍለቑ። ንልኡላውነት ሃገር ደው ዝበልና ናይ ህዝቢ ሰራዊት ኢና ዝብል ተረድኦ ሒዞም ጽሩራ ኣብ መንኮም ገይሮም ኣብ ቅድሚያ ብዱል ህዝቢ ሸናዕ ክብሉ ዘይምሕፋሮምዮ። ናይ ጸጥታን ስለያን ክፍልታቶምውን ከምኡ።

እንተኾነ፡ ተባዓት ህዝብታት አልጀርያን ሱዳንን ዝሃብዎ ትምህርቲ ቀሊል ስለ ዘይኮነ፡ ገዛእ ርእሶም ሓራ ዘይወጽኡ ምስ ዕጥቆም ብባርነት ዘገልግሉ ዘለው ወተሃደራት ንህዝባዊ ናዕቢ ዓጊቶም ውሕስነት መለኹቲ ከረጋግጹ ዝሕሰብ ኣይኮነን። ብውድዕነቱ ታሕተዎት መኮነናትን ተራ ወተሃደራት ኣብ ናይ መወዳእታ ሰዓት ናብ ውጽዕ ህዝቦም ከም ዝውግኑ ዝተፈልጠ ነገርዮ። ስለምንታይ ደርባዊ ማሕበራዊ መሰረቶምን ረብሓኦምን ምስ ህዝቦም ምበር፡ ምስቲ ብስም ህዝብን ሃገርን ዘይተአደነ ሃብቲ ዘዋህሉሉ ላዕለዋይ ቢሮክራሲያዊ ቀጻላ ከም ዘይኮነ ንምርዳእ ዝጽገሙ ኣይኮኑን።

ስርዓታት ዘመሳሰሎም ኮነ ዝፈላልዮም ባህሪያት ኣለዎም። ህዝብታት ግን ሓደ ናይ ሓባር ረጃቢ ኣለዎም። ሓቀኛ ደሞክራሲ፣ ሓቀኛ ሰላም፣ ሓቀኛ ማዕርነት ባህጊ ናይ ኩሎም ህዝብታትዮም። ኣብ አልጀርያን ሱዳንን እዝዮ ተሳኢኑ ጸኒሑ። ናይተን ሃገራት ህዝብታት ከአ ብሕጊ ብውደባ ዘይኮነ ብባህሪ ሓደ ምዃኖም ዘረጋግጹሉ እምቢ ንምልኪ ምባሎምዮ። ንመለኹቲ ብዓመጽ ኣልጊሶም ናብ ሓቀኛ ደሞክራሲያዊ ስርዓታዊ ለውጢ ዝወስዶም ጎደና ይጸርጉ ምህላዎምዮ። ኣብ ግብጺ ኣብ ኤርትራን ካልኣትን በኹሩ ዘሎ፡ ህዝብታት ሱዳንን አልጀርያን ዝወሰድዎ ተባዕ ስጉምቲ ዘይምውሳድዮ።

እዞም ዓናትር ኢና በሃልቲ ዘይተረደኦም ድማ ሓደ ሓቂ ኣሎ። መንእሰያት በዞም በተሓሳስባ ዝጠስጠሱ ውልቀ መለኹቲ ብናይ ቃላት መብጻዓ እናተጠበሩ ክቕጽሉ ዘይክእሉ ምዃኖምዮ። መንእሰያት ሎሚ ተክኖሎጂ ዝዓጠቐ እኹል ምንጩ ሓበሬታ ኣብ ሰዓታትን ዕለታትን ዘይኮነ ኣብ ደቓይቕ ዝረኸቡ፡ ክውድቡ ክወዳደቡ ጸገም ዘይብሎም ናይ ለውጢ ሓይሊዮም። ንመለኹቲ ከመይ ከም ዘምበርክኻዎም ድማ ቅድም ክብል ኣብ 2011 ኣብ ጽዲያ ዓረብ፡ ኣብዚ ቀረባ ከአ ኣብ ልዕሊ መለኹቲ ስርዓታት ዑመር ኣል በሽርን ዓብደል ዓዚዝ ቡታፍሊቃን ኣመስኪሮምዮም።

ልዕሊ ኩሉ ግን ይብል ሓደ ማርቆስ ፔየሪኒ ዝተባህለ ኤውሮጳዊ ተመራማሪ፡ ጨቆንቲ ስርዓታት ሶርያ፣ ግብጺ፣ ኤርትራ ፈጸሙ ዘይስቆሮም ዘይርድእዎ ጉዳይ ኣሎ። ጽምኣት ደሞክራሲ፡ ትጽቢት ማሕርነታዊ ፖለቲካዊ ህይወት፣ ሃረርታ ፍትሒ፣ ኣድማሳዊ ጠለብ ምዃኑ። ንሓደ ሂብካ ነቲ ካልእ ዘይንፈግ ምዃኑ። ኣብቲ ሓደ ነጊሱ ኣብቲ ካልእ ተጸምም እናበልካ ነዊሕ ርሕቀት ዘዮኸይድ ምዃኑ።

ሻራን ግሪኖም ዝተባህለ ካልእ ናይ ፖለቲካዊ ስነ-ፍልጠት መምህር ብወገኑ፡ መለኹቲ ብስናይ ፍቓዶም ካብ ስልጣኖም ይእለዩ ማለት ዘበትዮ። ቅድሚ ሎሚ ኣይተራእዮን። ሕጂ ኣብ መዋእልና ኣይግበርን። ንቕድሚትውን ክግበርዮ ኢልካ ትጽብዮ ኣይኮነን። ምክንያቱ መሰረታዊ ፖለቲካዊ ተፈጥሮ መለኹቲ ስነ-መገት ሓይሊ ምበር፡ ስነ-መገት ሓይሊ ሓሳብ ፍትሒ ደሞክራሲ ልዕልና ህዝቢ ከመንጩ ኣይክእልን ይብል።

ካልእ ሓይም ማልካ ዝተባህለ ወሃቢ ርእይቶ ድማ፡ ናይዞም ዝተጠቕሱ ሰፋሕቲ ጂኦግራፊካዊ ዞባታት ኣብ መንጎ መለኹትን መንእሰያትን ገፊሕ ወለዶአዊ ሃንፍ ተፈጢሩ ኣሎ። ብዕድመ እንተመጸእካ እቶም መለኹቲ ልዕሊ ርብዒ ዘመን ዝገዝኡዮም። ርብዒ ዘመን ድማ ሓደ ወለዶዮ። ሓደ ወለዶ ብዘይ ዝኾነ ፖለቲካዊ ለውጢ ብድሌትን ዊንታን ውልቀ መራሕቲ ተመራሕም ክነብሩ ገዛእ ርእሱ ዝፈጥሮ ስነ-አእምሮአዊ ነውጺ ከም ዘሎ ዘከራኸር ኣይኮነን። ኣብ ዕጥቆም እንተመጸእካ ድማ መለኹቲ ሓውን ዓረርን ዝዓጠቐ ንቕተሎ ምበር ንምሃሮ ንምሓሮ ዘይፈልጡዮም። እቶም መንእሰያት ድማ ሳይንስን ተክኖሎጂን ዝዓጠቐ፡ ገና ዘይተበከለ ዘይደንዘዘ መሃዚ ስነ-አእምሮአዊ ብልሕን ቆራጽነትን ዘለዎምዮም። ተመልከቱ እቲ ምንሕና ገፊሕዮ። ህይወት ድማ ዘኸፍልዮ ክብል ድማ ይገልጸ። ኤርትራውያን ደለይቲ ደሞክራሲያዊ ለውጥን፡ ኤርትራውያን መንእሰያት ከመሃርሉ ክውደብሉ ኣወንታዊ ታሪኽ ክሰርሕሉ ዝድርኽ ርእይቶን ተመክሮን ኮይኑ ስለ ዝተሰመዓኒ ድማየ ካብ እንግሊዝኛ ናብ ትግርኛ ተርጉመ ዘኸርቦ ዘለኹ።

ትርጉም ዓ-አ.

ብሓልዮት ደሞክራሲያዊ ግንባር ሓድነት ኤርትራ ዝፍኖ፡ ድምጺ ሰላምን ደሞክራሲን ኤርትራ፡ 01-05-2019